

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za inozemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petitna enostolpna vrsta D. 150. Pri večjem številu objav popust. Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 38.

Sreda 7. maja 1930.

Leto V.

Potek 1. maja.

V inozemstvu in pri nas.

Nikjer ni prišlo do resnejših nemirov. Do manjših prask, zlasti med policijo in komunisti, pa v več inozemskih mestih, tako v Leipzigu, Parizu, New Yorku, Šanghaju in Buenos Airesu. V zadnjem mestu se je organizirana skupina pekovskih pomočnikov spopadla s policijo in med streljanjem zgradila barikade, ki jih je dolgo branila, dokler se ni premoči prihitelega vojaštva umaknila. Ubitih je bilo menda 5 policistov. Pri nas v Jugoslaviji je prešel ta praznik popolnoma mirno. V Mariboru so vsa večja podjetja praznovala razen kurilnice, kjer je šef odredil eksekutivno službo; uslužbenec mestne občine je župan istotako prepovedal praznovanje, delavci pa so se izgovarjali, češ, da imajo 1. maj kot praznik tudi v kolektivni pogodbi in uslužbenci v službeni pragmatiki zajamčen. Policija je aretirala večje število delavcev, ki so nosili na sukničih pripet majski znak in jih vodila na komisariat na zaslišanje. Popoldne so se odpravili delavci in delavke, ki so praznovali, v okolico na izlet.

V Budimpešti, kjer je bilo vsako manifestiranje prvega maja prepovedano, je delavstvo priredilo dopoldansko demonstrativno promeni-ranje po glavni ulici, ki se ga je udeležilo več tisoč oseb.

V Avstriji in na Čehoslovaškem, kjer je 1. maj kot praznik dela tudi državni praznik, so kot vsako leto, tudi letos praznovali zelo slovesno in veličastno.

Znižanje banovinskih proračunov.

Predsednik vlade priporoča štednjo.

K odobrenim banovinskim proračunom je izdal predsednik vlade naslednji nalog, da se

1. odobreni izdatki za reprezentacije in zaupne posle, razne podpore, nagrade in honorarje iz banovinskih proračunov ne izvrše;

2. ostali odobreni visoki izdatki naknadno in ponovno vzamejo v pretres in zmanjšajo na najmanjšo vsoto, ki ustreza stvarnim potrebam. In vse to v najkrajšem roku.

Odredba se tiče samo izdatkov. Ima torej namen, okrepiti banovinske uprave finančno.

Avstrijski kancler išče posojilo.

Avstrijski kancler je obiskal tudi London.

Iz Pariza je krenil avstrijski kancler dr. Schober še v London. Dne 3. t. m. ga je sprejel angleški kralj. Prejšnji dan je imel kancler posvetovanje z Mac Donaldom in Hendersonom.

V izjavi, ki jo je dal kancler časnika, je poudaril, da je zaslug angleške vlade, da je Avstrija postala gospodarsko svobodna. Omenil je sporazum z Italijo, ter naglašal, da je bil sporazum potreben zaradi mnogih nepravil, da pa je danes čas tak, da ne more biti govora o zvezah in protizvezah držav. Take zveze bi bile danes luksuz. Pač pa je potreben sporazum med vsemi državami, zlasti skupno gospodarsko delovanje vseh evropskih držav.

Nacionalna revolucija v Indiji.

Usodne napake indijskih nacionalistov.

Bolj in bolj se kaže, v kaki zmoti so Gandhi in njegovi pristaši, ki mislijo, da je mogoče aktivno izvesti gaženje zakonov, če se naslanja na velike množice ljudi in se hoče obenem ogniti vsakršnemu nasilju. In nasilje se že izvaja od obeh strani in kri se je prelivala.

Indijsko gibanje vodijo višje kaste indijske družbe. Najnižje ljudstvo, ki je izven družbe in šteje okoli osemdeset milijonov, nima s tem bojem prav nič opraviti. In, če se upošteva obenem, da so indijskim nacionalcem nasprotni tudi mohamedanci in da se največji severni del Indije gibanja sploh ne udeležuje, tedaj je jasno, da gibanje samo predstavlja manjšino. Za angleško vlado je povsem nemogoče, da se ne bi ozirala pri izdelovanju ustave za Indijo tudi na to, da obstoja v severni Indiji trideset samostojnih indijskih držav. Enako se tudi ne more angleška vlada sporazumeti samo z višjimi kastami indijskega prebivalstva, katere množice nizkih Indijancev niti v svoje templje ne puščajo. Gandhi in njegovi pristaši pa bodo kmalu uvideli še drugo zmotu: da je v Indiji nemogoče odpraviti stare kaste, ki jih je treba porušiti v temelju, ko nastane v istini gibanje za stvarno svobodo v Indiji. Končno bodo morali oni uvideti še eno resnico. Oni niso hoteli vpoštovati tega, da je v Angliji prišla do uprave delavska vlada, čeprav je v manjšini. To je edina vlada in edina stranka v Angliji, ki omogoča sporazum in ki izvaja novo politiko: da veliko angleško cesarstvo preobrazi v svobodno zvezo narodov. Indijski nacionalci so hoteli videti v delavski vladi znak slabosti Anglije in so se ji zaradi tega upirali ter odklanjali sporazumljenje ter prešli k sredstvom nasilja. Oni s tem v resnici delajo angleški vladi veliko nepravilno. S tem pa obenem zaigravajo tudi svojo lastno stvar, ker bodo sami sebe spravili v neprijeten položaj, da se bodo morali, ko bo gibanje zatrto, pogajati o usodi Indije z angleškimi generali, namesto da bi se bili dogovarjali z odgovornimi političarji, kakor to danes dela egipčanska vlada, ki dobi v resnici popolno državno samostojnost Egipta. Te znote, v katere je zašel indijski nacionalizem, bodo zanj nedvomno usodne. (Po »Rad. Nov.«, Beograd.)

Gandhi v zaporu.

V Indiji je položaj vedno bolj resen. Radi poostrene cenzure so novinarji proglasili bojkot. Časopisi več ne izhajajo. Nacionalisti so pro-

sili Gandhija za pohod proti Bombayu. Ta se je soglasil pod pogojem, da se zbere 100.000 prostovoljcev, ki se ne smejo posluževati nobene stvari, ki jo producirajo Angleži. Podkralj lord Irwing se je končno odločil izdati povelje za aretacijo Gandhija. Ta pa izjavlja, da mu večjega veselja ne morejo prrediti. Gandhijevega tajnika so obsodili na šestmesečno ječo, njegovega najmlajšega sina pa na eno leto.

V soboto ponoči je bil Mahatma Gandhi aretiran v svojem stanovanju. Gandhi je bil prepeljan v zapore kaznilnice v Dourrasu v Cambayskem zalivu.

Gandhi je ponovno pozivljaj oblasti, da ga zapro ter izjavljaj, da je v ta namen kršil solni zakon s pohodom k morju.

Nacionalisti so proglasili nedeljo za žalni dan; o nadaljnih korakih nacionalistov bo pa sklepalo vodstvo vseindijskega kongresa. Ker je pričakovati krvavo revolucijo ali vsaj upore po posameznih krajih, je indijska oblast izdala jako stroge odredbe. Gandhi je očitno hotel izzvati na tak način propagando za svojo akcijo.

O Indiji govore v angleški zbornici.

V angleški zbornici je dne 2. t. m. poročal o položaju v Indiji podtajnik za Indijo, Earl Russell. Povedal je, da je Gandhi ob početku svojega gibanja rekel, da bo njegova agitacija za neposlušnost do zakonov mirnega značaja in da je proti nasilju. Ali nemiri so nastali in Gandhi je lakonično izjavil, da so nemiri naravna posledica njegove agitacije. Vlada je seveda odredila ukrepe, da ustavi nemire.

Silno neprijetno je, pravi poročevalec, da so nemiri nastali takrat, ko je hotela angleška vlada, ki odkritosrečno sočustvuje z indijskim narodom, sklicati konferenco, na kateri naj bi Indijci povedali svoje želje.

Indijski podkralj je ravnal napram gibanju skrajno koncilijantno, dokler ni bil prisiljen k odločnejšim ukrepom.

Kljub vsem tem dogodkom pa bo angleška vlada še nadalje skušala rešiti indijsko vprašanje pravično in se ne bo dala odvrniti od svoje namere. Angleška delavska vlada hoče, da se indijski problem reši mirnim potom, čeprav žele nekateri krogi, da se indijsko vprašanje rešuje še nadalje z nasiljem.

Širjenje republikanizma v Španiji.

Socialisti in republikanci zahtevajo kraljev odstop. — Rdeča zastava na madridski univerzi.

Socialistični prvak Prieto je na velikem shodu 25. aprila v Madridu ostro obsojal diktaturo in govoril o nameravanih volitvah, ki bi pod sedanjim režimom gotovo prinesle monarhistično večino. Ker nima nobenega zaupanja v take volitve, apelira na levičarske stranke, da se zdinijo in proglasijo republiko, in če potreba, preidejo v ta namen tudi v revolucijo.

Znameniti španski pisatelj Unamuno je imel zadnje dni tudi več ve-

likih shodov, na katerih je izjavljaj, da je kralj odgovoren za vse, kar se sedaj v Španiji godi, in da je najbolje zanj, da v lastnem interesu sam odstopi in počaka, če bo imela republika zanj kak posel.

V Madridu je prišlo do več spopadov med republikanci in monarhisti. Na univerzi so akademiki izobesili rdečo zastavo, ki so jo pa ponoči katoliški študentje zopet sneli.

Socialisti v Franciji pridobivajo na terenu

V Franciji je zopet izvoljen socialist.

Pri nadomestnih volitvah v okrožju Loraine je bil ponovno izvoljen socialistični poslanec L. Hebede, v okrožju Larcharnieuru pa desničarski radikal Boissin.

Francoski parlament je odgoden do dne 3. junija. Sprejet je bil zakon o socialnem zavarovanju in nekaj davčnih olajšav.

Pred državnim udarom v Litvi.

Voldemaras grozi z revolucijo.

Znani Voldemaras se zopet pripravlja na državni udar. Voldemaras je stavil sedanji vladi predlog, da mu takoj izroči vso državno oblast, ker bo sicer izvedel revolucijo. V svojem stanovanju se je utrdil in zastražil in pri njem se zbirajo častniki, ki pripravljajo revolucijo. Voldemaras se naslanja v glavnem na vojsko, podpirajo ga pa tudi nacionalisti.

Nemški monarhisti se oborožujejo.

Policija odkrila velike zaloge orožja.

Pri predsedniku nemškega monarhističnega kluba, vladnemu svetniku dr. Lübbenu, je policija v Berlinu zaplenila večje število pušk in revolverjev ter večjo množino municije. Klub se izgovarja, da je rabil orožje samo za večerjanje. Policija mora dognati, če so navedbe resnične. Sumijo pa, da gre za tajno organizacijo, ker so zaplenili tudi 600 znakov prepovedanega društva »Wiking«.

Anglija ratificira Youngov načrt.

Angleška zbornica ratificira Youngov načrt.

Z ozirom na ureditev vprašanja vzhodnih reparacij, Anglija ne bo imela nikakršnih pomislekov proti ratifikaciji haaskih pogodb in Youngovega reparacijskega načrta. Anglija je intervenirala v Rimu, da tudi Italija pove svoje stališče.

Mesec maj — Cankarjevi družbi.

Mnogo smo zadnje čase čitali v našem meščanskem časopisu prepira o tem, kje in kakšen naj bo Cankarjev spomenik. Cankar je bil glasnik slovenskega trpina in izkoriščanca. S svojo resnico in pravicoljubnostjo je ostro bičal svetohlinstvo in profitarsko nazadnjakarstvo ljudskih izkoriščevalcev.

Zato so delavski zaupniki ustanovili »Cankarjevo družbo«, ki ima nalogo, nadaljevati Cankarjevo delo s tem, da izdaja delavstvu koristno literaturo in tako med njim širi kulturo in razjasnjuje duševno obzorje.

Da postane Cankarjeva družba trajen in vesoljen in Cankarju, ako bi še živel, edino dopadljiv spomenik, je naša sveta dolžnost, da ji pridobivamo vedno nove člane.

Prijave novih članov Cankarjeve družbe in naročnino 20 Din izročite poverjeniku ali pa pošljite takoj na naslov: Cankarjeva družba, Ljubljana, Del. zbornica.

To akcijo vršite cel mesec maj!

Boj tuberkulozi.

(Konec.)

Protituberkulozna liga sicer nima namena, se na ta način udeleževati, vendar se deklarira kot zasebna humanitarna ustanova, ki bo živela v toliko, v kolikor bo našla dobrih ljudi, ki bi jo podpirali. S tistimi dinarčki, ki bi jih prispevali člani iz delavskih slojev, ne bo mogla dosti napraviti; javne korporacije tlačijo razna bremena, da jih komaj zmagujejo, denarna in industrijska podjetja odpirajo svoje denarnice le tam, kjer se kaže kak dobiček. Ostaja še dobrotornost zasebnikov: taki filantropi, ki bi v svojih testamentih zapustili vse premoženje kaki humanitarni ustanovi, so pa v današnjem izmaterijaliziranem času zelo redki, zlasti pri nas. Če prideš s to zadevo k delavcu, ti poreče: saj itak plačujem prispevke bolniške blagajne. Če zbolim, mi mora ona nuditi zdravniško pomoč. Če prideš k podjetniku, zveš isto: čemu naj še posebej plačujem za to stvar, ker me že zavarovanje delavcev dovolj obremenjuje. Saj so delavci bolj preskrbljeni za slučaj bolezni kot jaz sam. In vendar bi bila ravno sveta dolžnost delodajalcev, da to akcijo podpirajo, zlasti velika podjetja, ki so leglo in vir tuberkuloze.

Bolniško zavarovanje je predvideno za normalna obolenja, jetika pa v gotovih krajih zavzema že epidemičen obseg, ki so ga povzročile gotove industrije in bi bilo pravično, da se te industrije pritegne k njenemu pobijanju. To velja zlasti za tekstilno in kemično industrijo. Tega se pa zgolj s karitativnostjo, brez zadostnih zakonitih sredstev, ne bo doseglo. Žal je pa ravno naša zdravstvena zakonodaja zelo pomanjkljiva, saj tuberkuloze niti ne smatra za nalezljivo bolezen. Po zakonu mora vsak javni organ takoj prijaviti vsak slučaj škrlatinke, ošpic, griže itd. — nalezljivih boleznih predvideva zakon 21 — pristojni sanitetni oblasti, da ukrene vse potrebno glede izolacije, prevoza bolnika v bolnico in razkuženja stanovanja. **Samo za tuberkulozo zakon ne velja;** njo se smatra za ravnotako nedolžno kakor zobobol ali trganje v mezincu. In tako je možno, da težko jetičen bolnik leži v isti sobi s številno ostalo družino mesece in mesece, ne da bi se kdo za to zmenil. In če umrje, tudi ne pride nikomur na um, da bi stanovanje razkužili, temveč se dopušča, da se vanj vsele zdravi ljudje, ki čez par mesecev zopet obolijo. Tudi se vse premalo ali prav nič ne nadzorujejo delavnice na njih vpliv na zdravje. Poleg raznih industrijskih obratov velja med malimi obrtniki to posebno za čevljarje delavnice. Navadno so nameščene v kakih luknjah na dvoriščih ali v kletih, kjer v majhnem temnem prostoru sede delavci tesno drug poleg drugega, jemljejo v roke stare čevlje, na katerih se še drži cestno blato, slinijo prste in pljujejo po tleh. Ni čudno, če je ravno med čevljarji velik odstotek tuberkuloznih. Najdejo se pa v vseh obratih in v vseh poklicih. V neki brivnici so tekom enega leta oboleli za jetiko trije, dva vajenca in en pomočnik; en vajenec je že umrl, ostala dva se še nahajata pri bolniški blagajni v staležu bolnikov. Ni pa nobene zakonite podlage, da bi se tak obrat zaprl. V mariborskih listih prosil milih darov nek 16 letni brivski vajenec, ki je brez svojcev pri tujih ljudeh. Pri bolniški blagajni je že izčrpal zakonito podporno dobo 52 tednov, kjer je dobival po 4 Din na dan. Sedaj čaka, kdaj se ga bo smrt

usmilila. Če bi se ga takoj spočetka, ko je zbolel, poslalo v zdravilišče, bi se ga morda še rešilo, ali — **75 Din je več kakor 4 Din.** V tem pogledu se slišijo često pritožbe, da bolniške blagajne ali iz površnosti radi prevelike zaposlenosti, ali iz bojazni preveč obremeniti finančno stran zavoda, posvečajo premalo pažnje **prvim pojavom tuberkuloze.** Bolnik, ki začuti slabosti in zbadanje, se javi blagajniškemu zdravniku. Ta ne najde pri njem zvišane temperature in ga pošlje zopet na delo. Čez nekaj tednov ali mesecev se mu stanje tako poslabša, da ne vzdrži več in se zopet javi. Sedaj seveda se pri njem konstatira visoka temperatura, a specialna preiskava ugotovi tudi, da je za zdravilišče že preslab. Ker mu poleg tega tudi bolnica radi prenapoljenosti odkloni sprejem, mora ležati doma, težko bolan v istem tesnem stanovanju med ostalimi člani družine, dokler ne vzame konca. Čez nekaj časa imajo pa v isti družini novega bolnika in potem drugega in tretjega. Včasih se zgodi, da član, ki ga blagajniški zdravnik ni sprejel v stalež, ker ni ugotovil pri njem temperature, gre nato k specialistu, röntgenologu na preiskavo, ki konstatira pri njem tuberkulozo. Potem pa se začne prepir sem in tja. Tuberkuloza zlasti v prvem štadiju ne kaže vedno zvišane temperature, zato zahteva za diagnostiziranje več pažnje. V koliko taki slučajih odgovarjajo resnici, ne moremo konstatirati, zmožni so pa pri članstvu povzročiti nerazpoloženje. Po drugi strani je pa tudi res, da če bi hotel Okrožni urad vse svoje člane, ki so sumljivi za jetiko, poslati v zdravilišče, bi s svojimi sredstvi tega ne zmožel in tudi nimamo v državi toliko zdravilišč. Tu je potrebno sodelovanje še drugih faktorjev. **Eden izmed teh naj bi bila protituberkulozna liga.** Rešiti pa vprašanje tudi ona ne bo mogla brez pomoči države. Tuberkuloza je splošno socialno zlo, ki se ne da pobijati samo z zasebno dobrodelnostjo. Država pobira v obliki davkov sredstva, potrebna za dobrobit ljudstva. **V teoriji se morajo ta sredstva uporabljati samo za stvari, ki so ljudstvu potrebna in koristna, ne za stvari, ki jih ne rabi ali ki so mu celo škodljiva.** Predvsem je tu potrebno našo socialno in zdravstveno zakonodajo izpopolniti. Mere, ki jih je liga postavila v svoj pravilnik, morajo imeti zakonsko podlago in izvršilno moč. Tuberkuloza naj se uvrsti v red nalezljivih boleznih, po Pravilniku o prijavitelju nalezljivih boleznih. Javni organi morajo biti po zakonu dolžni sodelovati pri pobijanju tuberkuloze. **Nadzorovanje obratov** naj se striktno izvršuje s sodelovanjem zdravnikov. Podjetja, ki izkazujejo večji odstotek tuberkuloznih, morajo po zakonu prispevati v fond za pobijanje tuberkuloze. Dispanzerje, zdravilišča, okrevališča, dečje domove, počitniške kolonije, zdravstvene domove in zdravstvene kolonije naj država ustanavlja, in če ne vzdržuje, vsaj v izdatni meri podpira. Čimprej naj se prevede **zavarovanje za onemoglost. Stanovanjski politiki** naj država posveti čimvečjo pažnjo v interesu najemnikov. Zakonitim potom naj se delavstvu **osigura eksistenčni minimum**, ki bo omogočil zadostno prehrano; in **osemurnik.**

Le na tej podlagi bo mogla protituberkulozna liga beležiti uspehe, kar ji želimo in v čemur jo bomo podpirali.

Doma in po svetu.

Grozovita nezgoda na vožnji po železnici. Dva Mariborčana, Kmetič in Spindler, sta se vozila v nedeljo z vlakom v Zagorje. Na progi med Trbovljami in Zagorjem je posebno ozka soteska. Oba potnika sta bila dobre volje ter ostala zunaj vagona in se spenjala na stopnice oziroma preko ograje. V hipu pripelje mimo vlak iz Ljubljane in ker sta na mestu, kjer sta se vlaka srečala, zaradi soteske progi jako skupaj, je lokomotiva zagrabila oba potnika ter enemu odbila glavo, drugemu pa jo odrobila. Oba moža sta se mrtva zvalila z vlaka. Na vlak, ki je vozil ponesrečenca, so opazili nezgodo šele na prihodnji postaji. Ljubljanski vlak pa je obstal in javil nezgodo. Tako pravijo poročila. Zadeva se mora seveda sodnijsko preiskati. Slučaj je pa poučen za potnike po železnici.

Hindenburg — pet let predsednik nemške republike. Dne 26. t. m. je minilo pet let, odkar je Hindenburg nastopil predsedništvo nemške republike po pokojnem Ebertu. Hindenburg je generalfeldmaršal. Ravnal se je kljub temu po ustavi ter šele v zadnjem času jel združevati in kovati meščansko enotno fronto, da si mentaliteta teh strank za kooperacijo ni godna. Sedanja Brüningova vlada je po mnenju političnega sveta njegova negovanka.

Nemški pristaniški pomorski delavci so sklenili s podjetniki pogodbo, po kateri jim je zajamčen osemurni delavnik. Konformne določbe veljajo tudi za vožnje po morju, ki se morajo urejati z vidikov zaposlenosti pri plovitvah.

Oklopna križarka B odklonjena. Vladni predlog, da se nakaže prvi obrok za gradnjo oklopne križarke B, je bil v berlinskem parlamentu odklonjen. Proti so poleg socialistov glasovali tudi centrumaši in demokrati.

V Hamburgu so na seji občinskega sveta dne 25. aprila sklenili, da se ima 1. maj vsako leto praznovati kot zakoniti praznik avtonomnega mesta hamburškega.

V Amsterdamu so otvorili 26. aprila svetovno razstavo.

Bivša avstrijska cesarica Cita se vtika še dalje v politiko. Avstrijski monarhisti nimajo enotne organizacije, ampak so razcepljeni na več struj. Cita pa je dala inicijativo, da se vse skupine organizirajo v »legitimistično delovno skupnost«. Zelja Cite je sicer ukaz, toda uspeh ne bo velik.

108 komunistov in 150 prič pride te dni pred senat v Budimpešti. Režim je že vnaprej določil kazni.

Zopet bomba v sovjetskem poslaništvu. V Varšavi je opazila straža, da vodi električna žica žarnice v podstrešje sovjetskega poslaništva. In v resnici so našli v dimniku omot, ki naj bi razstrelil poslaništvo dve uri pozneje. Bomba je tehtala 30 kg. Napeljava elektrike in položitev bombe se je izvršila iz sosedne hiše skozi prevrtno zidovje.

V Angliji se zanimajo za Breitenrjer sistem. V spodnji zbornici je nek član Delavske stranke izjavil, da bi bilo dobro proučiti dunajski davčni sistem, ki sloni na direktnih davkih ter luksusu. Angleže posebno zanima stanovanjski davek, ki sloni na progresiji in katerega dohodki se porablja izključno za gradbo stanovanj.

Italija je zgradila pet novih vojnih ladij. V soboto so bile spuščene v morje štiri nove križarke, dve po 10.000 ton in dve po 5000 ton. Razen tega še ena podmornica z 800 tonami.

Pametne besede na banketu. V Londonu so proslavljali otvoritev »kraljeve akademije«. Na banketu, ki je običajen pri takih prireditvah, je govoril tudi yorški vojvoda, ki je dejal, da se morajo v veliki industriji ravnati po priznanem načelu, da je zdravje in zadovoljstvo državljanov bistven pogoj za čvrsto in uspešno politično življenje. Nemoogoče je civilizacijo graditi na bedi in pomanjkanju. — Te besede je

govoril angleški princ. S tem je priznal načelo, da je glavni pogoj za zdrav razvoj človeške družbe — splošni socialni položaj, torej ne samo ugoden položaj kapitalistov in podjetnikov.

Amerikanci proti komunistom. V Zedinjenih državah jako preganjajo komuniste. Sedaj pa se je oglasil predstojnik newyorške policije, češ, da je odkril veliko senzacijo. Objavil je celo vrsto tajnih dokumentov, s katerimi dokazuje, da je bila uradna »Ruska trgovska družba« v Newyorku centrala za komunistično agitacijo v Zedinjenih državah. Ta družba je razpredla po Zedinjenih državah gosto propagandno mrežo pod firmo trgovske družbe. Prizadeta sta zlasti vodja družbe v Newyorku Peter Bogdanov in vodja sovjetskega biroa v Washingtonu Skvirski. — Svirski seveda pravi, da so razkriti dokumenti policijskega predstojnika Whalenova falzifikati.

Ogenj pred Newyorkom. V bližini Newyorka je nastal velik gozdni požar v širini dvajset kilometrov. Mesto Newyork in druga mesta v bližini so v nevarnosti, ker piha močan veter. Doslej je zgorelo nad 200 hiš. Gašenje ognja je bilo zaradi silnega vetra nemoogoče. Več tisoč kilometrov gozda je že pogorelo. Škoda znaša več milijonov.

Zopet velika vremenska katastrofa v Zedinjenih državah. Iz Newyorka poročajo: Osem držav srednjega zapada je hudo prizadejal tornado, ki je začel v Tekamanu v državi Nebraska ter je vzel smer preko držav: Nord-Dakota, Minnesota, Kansas, Missouri in Illinois. Ciklon je povzročil povsod silna opustošenja. Prevrigel je brzozjavne in telefonske drogove, odnašal je strehe in izruval na tisoče dreves. V Tekamanu je bilo pet oseb ubitih in več težko ranjenih. Glasom poročil iz St. Louisa, je bila naselbina Pender v Nebraski popolnoma razdejana. O usodi 992 prebivalcev omenjenega kraja vlada popolna negotovost. Bati se je, da je število mrtvih zelo veliko. V celoti je bilo 12 mest hudo prizadetih. Razen tega pa še brez števila farm (kmetij) uničenih.

Kdo je izumil šah? Šahisti so ponosni na to viteško igro. Pravijo, da je šah kitajskega izvora. V Egiptu pri Kairi so pa odkrili v grobu egipčanskega duhovnika šahovsko desko, ki je stara najmanj 7000 let, ker je duhovnik Tarco Ankhka živel 5000 let pred Kristusom.

V Pueblu so Indijanci norveškega raziskovalca dr. Kuhlmana ubili, ker jim je nekdo natvezil, da ga je poslala mehiška vlada, da bi iz njihovih otrok iztiskal olje, ki bi ga potem uporabili za motorje letal pri preko-ameriškem poletu.

Turksib, nova turkestanško-sibirski železnica je bila na 1. maja slovesno otvorjena. Začeli so jo zidati leta 1925 in so bila dela preračunana na najmanj 6 let. Dogotovili so jo že eno leto prej. Projektiran proračun je znašal 250 milijonov rubljev, faktični izdatki pa 176 milijonov rubljev. Železnica je dolga 1444 kilometrov in vodi deloma po bujno rodovitnih tleh in skozi sibirski gozdove, deloma po nepregledni, mrtvi stepi, preko fantastičnih prepadov in prelazov altajskega gorovja, v višini nad 4000 metrov. Veže postaji Semipalatinsk v Sibiriji, in Lučovo v bližini Taškenta v Turkestanu in pelje vzhodno Bajkalskega jezera, mimo mest Kopal, Alma-Ata in Frume. Ta nova železnica je za sovjetske velikanskega strateškega in gospodarskega pomena, ker odpira dosedaj skoro nedostopna srednjeazijska ozemlja civilizaciji in veže Sibirijo z Afganistanom.

Raketni polet. V Parizu so učenjaki prepričani, da bodo iznašli v kratkem raketno letalo, s katerim bo mogoče prileteti iz Pariza v Newyork v 24 minutah. Pot okoli sveta bi trajala 1 uro 26 minut. — Raketno letalo se bo izstrelilo in bo poleg tega še samo sebe gonilo z mehanizmom in izstrelki. Po principu rakete torej.

TRI PREDNOSTI

- I. Ogromna izbira.
- II. Izborna kvaliteta.
- III. Nizke cene in platnine oglasne.

Blago za moške obleke in spomladanske plašče. — Blago za damske kostime, plašče in obleke. — Cefiri, oksfordi in poplini za moške srajce. — Crepe-de-chine, crepe-saten, crepe-georgette, crepe-marochine. — Bemberg- in umetna svila v modernih barvah in deseni. Vsakovrstno platno za perilo stalno v veliki izbiri.

L. RNIK, MARIBOR, KOROŠKA C. 9

Tragična nesreča v Ceršaški tovarni ob Muri.

Mlad delavec padel v Muro in utonil.

V ponedeljek, dne 28. aprila t. l., se je zgodila pri ceršaški tovarni lepenke, ki se nahaja v Ceršaku ob Muri pri St. Ilju v Slov. gor., žalostna nesreča mladega delavca, ki je delal na ogradju mostišča čez Muro in pri tem smrtno ponesrečil.

Tovarna popravila strugo Mure, ki vodi na njeno tovarno lepenke. Vsled naraščajoče Mure ob zadnjem deževju, je morala tovarna ograjda čez Muro naglo odpraviti. Delo je prevzela dunajska stavbena tvrdka Redlich & Berger, imenoma katere nadzoruje naprave ing. Blas. Za takšno delo bi morali biti seveda izurjeni stavbeni delavci in tesarji, ki poznajo nevarnosti demontiranja ogradj. Tvrdka Redlich & Berger pa je pritegnila za to delo enostavno pomožne tovarniške delavce, ki so bili poprej zaposleni pri izdelovanju lepenke, in to celo mlade, neizkušene fante s 17. leti, kot je bil tudi delavec Franc Bauman. Slednjemu se je naenkrat udal hlod ogradj, na katerem je stal in že v naslednjem trenutku je Bauman padel v deročo Muro, ki ga je odnesla ob obupnem kričanju na pomoč navzdol. Kmalu za Baumana sta padla v Muro še dva druga delavca, 27letni Esih in tudi komaj 17letni Sauperl, katera dva pa sta padla v vodo na nasprotni strani, kjer sta se mogla oprijeti za sohe in so ju od tam nato drugi delavci rešili iz vode.

17letni delavec Bauman se je pri padcu v vodo še potolkel po glavi, ker sta padla za njim še dva debela ploha, a Bauman je še kljub temu oblečen in obut plaval po Muri kakih 1000 m in z obupnim kričom klical na pomoč. Med plavanjem je Bauman celo zadel na plitvino, se postavil na noge, kjer mu je segala voda komaj do pasu in zopet kričal, naj mu pomagajo ter gledal nazaj, če že prihaja pomoč. Deroča Mura pa mu je kmalu izpodnesla noge in zopet je Bauman plaval, dokler ni omagal in izčrpan zginit pod vodo. Skoro uro hoda daleč od ceršaške tovarne, so na avstrijski strani Mure nemški delavci potegnili še tekom dopoldneva z Mure mrtvega Franca Baumana.

Ko je Bauman še plaval po Muri in klical na pomoč, so delavci sicer takoj hiteli po čoln, ki pa ni bil pripravljen v vodi, ampak je ležal na bregu, toda brez vesel in brez droga, brez katerega v deroči Muri ni mogoče ravnati čolna. Zato tudi rešitelji niso mogli s čolnom nikamor naprej in rešiti Baumana. Tudi nikakega rešilnega pasu ni poskrbelo podjetje za tako nevarno delo na deroči Muri. In tako je žalostno končal mladi delavec Franc Bauman, ki je bil edini sin uboge delavke in njena edina nada za stara leta. Njegova smrt je vzbudila ogromno ogorčenje med številnimi delavci, ki svojemu tovarišu niso mogli pomagati, ker tuji podjetnik zato ni ničesar poskrbel. Delavca, ki sta skočila na čoln, sta si morala pomagati z lopato, s katero pa seveda nista mogla za potaplajočim tovarišem s čolnom, ker je ravno tam Mura najbolj deroča.

Upamo, da bodo oblasti storile vse, da primejo krivce, in jih doseže zakon pravice, da pa bodo tudi v bodoče ukrenile vse v varstvo naših delavcev.

Ljubljana.

Železniška nezgoda v Ljubljani.

Tragična nezgoda je doletela v nedeljo ob pol 6. zjutraj na glavnem kolodvoru v Ljubljani železniškega zavirača Ivana Laha. Z dolenskim tovarnim vlakom se je mož pripeljal v Ljubljano. Na kolodvoru je skočil z vlaka in po nesreči zašel pod kolesje drugega vlaka, ki je ravno takrat pripeljal mimo. Kolesje je ponesrečencu odsekalo desno roko zgoraj prav v sklepu. Odpeljali so ga v bolnico, toda je zaradi izgube krvi oslabil in umrl. Star je bil šele 35 let.

Maribor.

Novo kopaljšče na Felberjevem otoku.

Vprašanje vozne ceste. — Na rentabilnost ni misliti. — Nizka vstopnina in voznina.

No, končno vendar enkrat! Tri dolga leta se je za napravo edinega javnega kopaljšča odlašalo, oz. zavlačevalo in od leta do leta potrpežljivo Mariborčane tolažilo: »Prihodnje leto do maja ali junija bo kopaljšče že gotovo urejeno.« Prišel je maj, junij, julij in minula so leta, eno, dve, tri — toda o kopaljšču ni bilo ne duha ne sluha. Edino javno kopaljšče pri Käferju je oblast zaprla vsled naprave novih kanalov, ki so bili speljani nad omenjenim kopaljščem v Dravo, ne da bi se bilo prej preskrbelo drugo kopaljšče.

Delavski zastopniki v obč. svetu so večino opozarjali na nujno potrebo naprave novega kopaljšča. Saj so delavski krogi najbolj navezani nanj, ki nimajo lastnih kopalnic kot jih imajo petični ljudje.

No, končno vse pride in tako smo tudi mi dočakali, oz. upamo, da bomo dočakali 15. junij 1930 — otvoritev novega kopaljšča. Toda ena skrb nas vseeno še tare in sicer, da leži novo kopaljšče zelo od rok, ker je oddaljeno od sredine mesta okoli 4 km. Zato se bodo morali kopalci povečini tja voziti, kar pa pomeni nov izdatek, ki ga prej pri Käferju ni bilo, ker

Literarna pravda v Veliki Kikindi.

Literati, obtoženi po zakonu o zaščiti države, oproščeni od obtožbe. — Razprava je trajala štiri dni.

Od 31. marca do 3. aprila se je pred okrožnim sodiščem v Veliki Kikindi zagovarjalo šest pesnikov, so-trudnikov »almanaha najmlajših jugoslovanskih socialnih lirikov«, ki je nosil naslov »Knjiga drugova«. Po razpravi, ki je trajala en dan in tri popoldneve, so bili vsi obtoženci, med njimi Mile Klopčič in France Kozar, oproščeni vsake kazni, ker sodišče njihovega dejanja ni smatralo za kaznjivo.

Kako je prišlo do vsega tega? Leta 1928 je sprožil urednik zagrebške revije »Vijenac« Nevistič misel, naj bi se izdala antologija mlade jugoslovanske socialne lirike. Izdal naj bi jo »Vijenac«, urediti pa naj bi jo pomagal mladi srbski pesnik Novak Simič. Ker je »Vijenac« prenehal izhajati in je Nevistič odšel v službo k agenciji Avala, sta sklenila knjigo izdati in urediti imenovani Simič ter Jovan Popović iz Velike Kikinde.

Obrnila sta se na redakcije raznih leposlovnih revij v državi za naslove mladih pesnikov. Tem sta poslala povabila k sodelovanju pri antologiji. Tako se je odzvalo iz cele države 30 pesnikov, ki so poslali svoje originalne pesmi ali pa dovolili ponatis že izišlih pesmi. Izmed Slovencev so se povabilu odzvali Tone Seliškar, Mile Klopčič, France Kozar, in še več drugih pesnikov, ki so po večini dovolili urednikoma le ponatis njihove že izišle pesmi. Poleg pesmi naštetih pesnikov je v antologiji ponatisnjenih tudi nekaj pesmi pokojnega Srečka Kosovela. Almanahu »Knjiga drugova« sta napisala uvod urednika Simič in Popović, tiskal pa se je almanah v Veliki Kikindi. Šel je v tisk koncem l. 1928, iziti bi moral začetkom leta 1929. Ko pa je tiskar predložil državnemu tožilstvu v Veliki Kikindi en izvod almanaha v cenzuro, je ta odredil začasno zaplenbo, ker je smatral, da je ta almanah po svoji vsebini (in opremi) v opreki z zakonom o zaščiti države. Zadeva je prišla pred državno sodišče v Beograd, ki pa je odredilo veliko-kikindsko sodišče, da izvede preiskavo in ev. obtoži oba urednika Simiča in Popovića, sarajevskega pesnika Husnijo Čengića ter vse slovenske sotrudnike almanaha, skupno torej 12 sotrudnikov. Glede ostalih sotrudnikov sodišče ni odredilo preiskave.

In tako je bilo januarja aretiranih ter odpeljanih v veliko-kikindsko sodne zapore osem slovenskih mladih pesnikov. Oni so sicer takoj predložili dokaze, da so skoro vse njihove pesmi izšle tiskane že pred leti (n. pr. vse tri Seliškarjeve pesmi l. 1923 in 1924 v zbirki »Trbovlje«, Klopčičeve tri pesmi v njegovi zbirki »Plamteči okovi« ter v revijah l. 1924 in 1925), da niso bile tedaj zaplenjene in v almanahu le ponatisnjene — vendar je bila petorica izpuščena šele po 6 tedenski preiskavi, dočim so bili ostali stavljeni pod obtožbo.

Državni tožilec jih je z obtožnico obtoževal po čl. 1 zakona o zaščiti države, češ, da so v svojih pesmih slikali bedo delavcev in rudarjev in da je treba sedanji družabni in politični red v državi spremeniti. Ta šestorica da se je zbrala v organizacijo za izdajo tega almanaha, ki naj gre kot agitacijska knjiga med ljudi.

je to kopaljšče bilo skoraj v sredini mesta. Gre tedaj pri novem kopaljšču za izgubo časa in denarja. Kopaljšče bo res kmalu gotovo, toda s tem še davno ni stvar končana, kajti na otok še ni izpeljana cesta. Med tem pa si večina na magistratu s to rečjo ne beli glave, pač pa dela vse mogoče in nemogoče kombinacije glede vstopnin in pristojbin. Po računu naših mestnih finančnikov, ki se trudijo doseči rentabilnost — morda mislijo na tihem celo na dobiček — bi stalo kopalca enkratno kopanje povprečno kakih 5—6 Din, kar pomeni za naše delavstvo vsekakor preveč, medtem ko tak znesek ne bo zadostoval za doseg rentabilnosti v poštev prihajajočih podjetij, in to kopaljšče samo in pa avtobusno podjetje, ki v nobenem slučaju ne bo smelo eventualne izgube deliti s kopaljščem. Kot sem čital v »Slovenca«, računajo na povprečen obisk kopaljšča, in sicer od delavnikov na 500 in od praznikih na 1500 ob-

Dne 31. marca se je pričela razprava pred velikim senatom kikindskega okrožnega sodišča. Predsedoval je predsednik sodišča dr. Vojislav Djurdjević, prisledniki so bili dr. Geza Malisa, Jordan Jerotijević, Mladen Veselinović in Miloš Radunović. Državni tožilec dr. Jovan Jovanović. Obtožence so branili trije advokati: Dr. Belanić, dr. Bojanić in dr. Sremac.

Državni tožilec je predlagal, naj se razprava vrši tajno iz razlogov javnega reda, sodišče je pa ta predlog zavrnilo in je dopustilo vstop v dvorano občinstvu, ki je z zanimanjem sledilo razpravi.

Tekom razprave je sodišče zaslišalo vse obtožence enega za drugim, v koliko so imeli stike med seboj, ali so imeli organizacijo in ali so imeli z izdajo almanaha kake politične namene. Senat je pregledal tudi vso korespondenco obtožencev, kolikor se tiče izdaje knjige, ter je iz nje razvidel, da je bila izdaja almanaha strogo literarnega značaja.

Obtoženci so priznavali, da so inkriminirane pesmi njihove, da so bile v almanahu objavljene z njihovim dovoljenjem, da pa v vsem tem ne vidijo nič kaznjivega.

Organizacije, kot očita obtožnica, ni bilo. Tudi obtožnica ni imela za to nikakih dokazov; pesmi so po večini ponatis dovoljenih pesmi; pesem kot umetnina ni vezana ne na kraj ne na čas; pesmi ne gre tehtati po besedah in iztrganih verzih, kakor je to storila obtožnica; zmotno je, staviti na tehtnico zakona v eno skodelo verze, v drugo paragrafe itd.

Po govoru državnega tožilca, ki je zahteval za obtožence najstrožjo kazn, ter po govorih advokatov, od katerih je dr. Belanić razjasnil dejanski stan z literarnega stališča, dr. Bojanić s političnega in dr. Sremac s pravnega stališča, je sodni senat razglasil razsodbo, s katero sodišče oprošča vse obtožence vsake krivde in kazni, ker je sodišče prepričano, da storjeno dejanje ni v opreki z zakonom, ker ni nikake protidržavne propagande. Pesmi zbirke so socialne, a socialna lirika je bila in bo, dokler bodo ljudje trpeli. Na temelju korespondence obtožencev je dokazano, da niso imeli namena, narediti s knjigo kake politične geste, marveč le vzgajati množice, ki jih je treba dvigniti — z ničemer pa niso obtoženci prekoračili mej zakona.

Državni tožilec je takoj prijavil zoper oprostilo sodbo ničnostno pritožbo na kasacijsko sodišče in je obenem stavljal predlog, naj se obtoženci do sodbe kasacijskega sodišča pridržijo v preiskovalnem zaporu. Senat je pa po kratkem posvetovanju ta predlog državnega tožilca zavrnil in je izdal ukaz, da se obtoženci takoj izpuste iz zapore.

Obtoženci so bili takoj izpuščeni. Jetniški stražniki, ki so stražili obtožence v sodni dvorani, so sneli bajonete s svojih pušk ter jih vtaknili v nožnice, publika, ki je prisostvovala vse štiri dni razpravi, je sprejela razsodbo z zadoščenjem.

Tako je končala pravda radi almanaha jugoslovanske socialne lirike, knjige, v kateri so prvič složno nastopili književniki iz cele države, srbski, slovenski in hrvaški.

iskovalcev. To je po mojem mnenju, ker dobro poznam gmotne razmere našega ljudstva, ki do 80 odstotkov nima eksistenčne minimuma, silno pretirano. Večina teh ljudi nima razen na prvaka v mesecu, oz. ob sobotah in nedeljah, v kolikor so plačani na teden, niti prebite pare v žepu. To sicer naši gospodi ni lahko dopovedati, ker se v delavčev položaj ne more živjeti, toda tako pač je. Večina v občinskem svetu se je sicer pred dalj časom izjavila, da ne bo vztrajala na rentabilnosti tega za naše razmere malo luksuznega kopaljšča, toda sedaj pa se le misli nanjo. Tako je baje sklenjeno, da se bo pobirala vstopnina po 1 Din od vsakogar, ki bi hotel na otok, neglede na to, da li bi se hotel kopati ali ne. Če se to zdi merodajnim krogom pametno ter umestno, tedaj se čudim, kajti, treba je pomisliti, da bo oni, ki bo šel na otok, itak imel še druge izdatke in mislimo si n. pr. petičansko družino, ki bi mo-

Draginja kruha v Mariboru.

Oblasti naj končno napravijo konec samovoljnosti pekovskih mojstrov.

To vprašanje se mi zdi najvažnejše poleg draginje stanovanj. Naša delavska čopisa sta se že oba bavila s krušnimi cenami pri nas, medtem ko ostali — meščanski listi ne najdejo potrebe, da bi se s tem važnim življenjskim problemom bavili. Izjemo je napravila le »Mariborer-Zeitung«, ki je na podlagi podatkov »Jutrnjega lista« ugotovila, da jemo v Mariboru najdražji kruh. Toda hitro se je našel zagovornik visokih krušnih cen. Je to neki g. Anton Birgmayr jun. v Mariboru. Ne vem sicer, ker navedenega gospoda osebno ne poznam, da-li je posestnik kakega pekarskega podjetja, ali pa morda ta gospod brani draginjo kruha iz golega idealizma. G. Birgmayr pravi, da je čisto naravno ter popolnoma v redu, ako stane kruh v Novem Sadu Din 2.50 kg. v Mariboru pa Din 4.50, češ, Novi Sad leži takorekoč v srcu naše žitnice, medtem ko je Maribor zelo oddaljen. Pravi, da grede žitni pridelki skozi veliko roko, predno pridejo do konzumenta. Vsi prekupčevalci, da morajo zaslužiti. V trgovino z žitom, oziroma moko, da ni vsakdo posvečen. Potem dokazuje g. Birgmayr, da kruh ni pri nas dražji kot je bil pred vojno, da pa so se izdelovalni stroški od tedaj silno povečali. Tako so se n. pr. plače pekovskih pomočnikov zvišale za 38%, kvas za 140%, mast za 70% in sladkor za 40%. Nadalje primerja omenjeni prijatelj visokih krušnih cen ceno kruha s ceno mesa, vina ter drugih življenjskih potrebščin, in pravi, da so ostala živila dražja, samo kruh je še vedno pri enaki ceni kot pred vojno ter prihaja do zaključka, da »ubogi« peki mnogo manj zaslužijo, kot so kdajkoli poprej. V tolažbo konzumentom naj bo, pravi g. Birgmayr, da imamo tukaj zlahka ter cenena jabolka, kakršnih n. pr. v Vojvodini nimajo, in zato naj jemo jabolka, če se nam zdi kruh predrag. Gospodu Birgmayrju je sicer med tem nekdo v »Mariborer-Zeitung« prav pošteno odgovoril, vendar pa zasluži še nekoliko pripomb.

Cene žitu in moki so tekom dvajsetih mesecev padle najmanj za 50 odstotkov, med tem pa je cena kruhu ostala nespremenjena. Ali so tedaj peki preje doplačevali, ali pa sedaj silno zaslužijo in gre vsa razlika cen v njihov žep? Drugič: da-li so se res plače pekovskih delavcev zvišale za 38 odstotkov, je vprašanje, dasi pekovski pomočniki niso edini konzumenti, kajti merodajno je, za koliko odstotkov so se dohodki vseh ostalih konzumentov zvišali. Kar se pa tiče podražena kvasa, masti in sladkorja, pa ne pride pri črnem kruhu v poštev. Sicer pa to podražanje ni od danes. Da bi pa šlo žito in moka skozi mnogo rok, zlasti kar se nakupa za večja podjetja tiče, pa ni res, pač pa prihajajo celi vagoni direktno iz vovodinskih postaj k nam in postojata razlika edino v tovarnici, ki stane 30—50 par za kilogram. Pocenitev kruha bi bila morala nastopiti istočasno v vsej državi.

Končno pa bi svetoval g. Birgmayrju, da si njegov nasvet, ki ga daje konzumentom glede jabolka, sam za sebe obdrži in ko bo lačen, naj je jabolka namesto kruha. Sicer pa tudi jabolka niso za reveža poceni, ampak so pravzaprav luksuz. Mariborski pekovski mojstri so slišali polemiko o draginji kruha, pa so velikodušno na neki seji sklenili znižati ceno — samo črnemu kruhu za 30 par. Toda, to je ironija, kajti znano je, da so peki ceno vedno višali za najmanj 50 par pri kg. Zakaj tedaj ne grede tudi s ceno dol v enaki meri? Sicer pa se ne moremo zadovoljiti tudi z znižanjem za 50 par pri kilogramu, ker to ne odgovarja razmerju nakupa mlevskih izdelkov.

Pričakujemo od oblasti, da energično poseže vmes ter prejšče nakupovanje ter prodajo moke in kruha. Komisijo bi naj tvorili zastopniki producentov, trgovcev, pekov, pekovskih pomočnikov ter konzumentov. V komisiji naj bodo zastopane Delavska zbornica in Trgovska in obrtna zbornica. Tako komisijo bi moral odrediti ban. B.

rala samo za vstop na otok plačati pet dinarjev. Ta družina se bo gotovo premislila obiskati otok, ker ne bo hotela 5 Din vreči proč, saj ima dovolj stvarnih potreb, ki jih mora kriti. Seveda: prvič in morda drugič bo vsakdo šel, potem pa bodo spodje lahko šli dinarje. Za onega, ki pri težkem delu komaj dva do tri Din na uro zasluži, sicer pa še to ne vsak dan, so pač dinarji mnogo več vredni, kot pa za onega, ki jih zasluži dnevno sto in več.

Zato svetujem merodajnim krogom, naj računajo z dejanskim položajem ter naj določijo vstopnino za novo kopaljšče čim najbolj nizko, neglede na rentabilnost. — Vstopnina na otok pa se naj ne uvaja, ali pa kvečjemu 20 par na osebo, da se ne bo publika izogibala otoka ter iskala drugilj kopalnih prilik. —n.

Opozarjamo p. n. čitatelje na razglas mestne občine.

Studenci pri Mariboru

Delovanje Ljudske univerze v minuli sezoni. Koncem aprila je Ljudska univerza v Studencih zaključila vrsto predavanj v minuli sezoni. Od Novega leta naprej so se zbirali Studenci vsak četrtek ob določeni uri v dvorani nekdanjega kina pri Senici, katero je lastnik dal brezplačno na razpolago in jo oskrboval z razsvetljavo in kurjavo na lastne stroške. Predavatelji pa so hodili proti neznamni odškodnini iz Maribora in odpirali številno zbranim posetnikom obih spolov pogled v nov duhovni in realni svet, ki je bil dotlej našemu

ČITAJTE „DELAVSKO POLITIKO“

NAROČA SE
MARIBOR
POSTNI PREDAL 22

delavstvu povečini še neznan. Zanimanje je rastlo od predavanja do predavanja tako, da je včasih dokaj prostorna dvorana komaj obsegla vse poslušalce. Najmanjši obisk je znašal 118 oseb, največji 280, povprečni pa 162. Vsega skupaj je obiskalo predavanja 2264 oseb. Ako pomislimo, da je bilo često ob zimskih večerih neprijetno vreme, slaba in mokra pot, a je bil poset kljub temu tako številen, potem mora vsakdo priznati, da ima naše delavstvo mnogo smisla za nadaljno izobrazbo. Ob enem pa priča to dejstvo, da so bili predavatelji docela na mestu ter so si znali s poljudnim, lahko umljivim in često s šegavostjo prepletenim podavanjem navezati poslušalce na sebe. Tudi ožjemu odboru, ki je vodil vse to delo, je lahko v zadovoljenju in spričevalu, da je vodil to delo prav posrečeno.

Bilo je: 1 predavanje životopisne, 2 gospodarske, 2 zgodovinske, 3 potopisne, 3 zdravstvene in 3 filozofične vsebine. Izmed predavateljev so bili: 4 učitelji, 4 zdravniki, 1 sodnik in 1 duhovnik. Razen teh je nastopil pri predavanju o prvi pomoči v nezgodah tudi rešilni oddelček studenske požarne brambre ter je pod vodstvom zdravnika demonstriral, kako je nuditi pomoč ponesrečencem.

Da je bilo ravno letos delovanje te univerze tako uspešno in razveseljivo, dasi se v prvih dveh letih ni moglo prav usidrati med našim delavstvom, je k temu pripomoglo več okolnosti. Odbor, ki je usmerjal to delo, je obstojal iz zastopnikov vseh krajevnih kulturnih in humanitarnih društev. Primerna dvorana, katere prejšnji leti ni bilo. Popolnoma prost vstop k preda-

vanjem. Niti prostovoljni prispevkov se ni pobiralo. Nizki stroški (ca. 1000 Din) so se krili iz posebnega fonda, katerega je občinska uprava, ki je v delavskih rokah, predvidela v proračunu. To uvidevnost, da skrbi občina tudi na ta način za izobrazbo in duševno razvedrilo svojih občanov, je treba le pozdravljati in priporočati za vzgled tudi drugim občinam.

Šoštanj.

Protituberkulozna akcija. Dne 3. maja t. l. je bil na posebnem sestanku izvoljen pripravljalni odbor krajevnih protituberkulozne lige za Šoštanj in okolico. Izvoljeni so bili: dr. Korun Ferdo, okrožni zdravnik, dr. Medic Stane, zdravnik OUZD, dr. Majer Josip, mestni župan, Straus Ivan, upravitelj eksp. OUZD, gđč. Miklavčeva Pavla, učiteljica mešč. šole, Premužič Štefan, tov. del., Zajc Vinko, tov. del., Arzenšek Anton, tov. paznik, Gobec Hinko, tov. uradnik in Volk Jakob, krojaški mojster, vsi v Šoštanju.

Za nabiranje članov protituberkulozne lige pa so bili pooblašteni: g. dr. Korun, gđč. Miklavčeva in Milica Volkova, uradnica mestne občine ter Straus Ivan, Odbor je sklenil nabirati člane tudi v krajih: Mozirje, Ljubno, Gornji grad in Velenje. Pri zadostnem številu se ustanovijo v teh krajih samostojne podružnice protituberkulozne lige.

Po sestanku se je vršilo javno predavanje o vzrokih tuberkuloze in obrambi proti okuženju. Predaval je poljudno okr. zdravnik g. dr. Korun. Pokazal je s skiptičnimi slikami naravno zdravega človeka ter predočil v obrambo proti okuženju pred-

vsem zmernost, zlasti v pijači, snažnost, zračenje stanovanj in telesa, solnčenje, telovadbo, šport itd.

Upravitelj eksp. OUZD je obrazložil pomen in potrebo pristopa k protituberkulozni ligi. Dvorana Zadrúžnega doma je bila malone nabito polna občinstva.

Jesenice.

Boj beli kuži! Tudi tu je bila naznanjena v soboto prireditev protituberkulozne lige, ki se je vršila v Delavskem domu. — Na Jesenicah je bolj kot kje drugod potrebna naj-energičnejša akcija za omejitev strašne bolezni, ki jo ravno proletarijat tako zelo težko občuti. Saj razsaja vsepovsod in zahrbtno napada svoje žrtve. Povsem jasno je, da se revni sloji le s težavo branijo okuženja in obolenj. Razmere, v katerih živi delavstvo, naravnost tirajo v jetiko in pogin. Že to, da so industrijski centri daleč okoli brez čistega zraka, da je delavno ljudstvo izpostavljeno prahu in dimu pri delu in doma, že to je za obolenje jako pripravno. O vsem, kar ustvarja nezdrave pogoje, se ne more napisati v kratki notici. Saj tisoč reči bije v obraz in nam kaže goloto naše povečevane civilizacije z vso nečloveško navlako.

Na marsikaj bi se lahko opozorilo, na nepopolnost zdravstvenih ustanov, na ustanove, ki z alkoholom in vsem drugim sesajo ljudem zdravje in denar itd. Nazadnje je tudi malomarnost ljudi samih obsojanja vredna. Vse premalo se zanimamo za najprimitivnejše stvari, ki često-

krat veliko koristijo. Smo sužnji alkohola, nikotina in grdih razvad. Smo pa tudi sužnji težkih delavnih razmer, težkega, tako malo človeškega življenja. In na Jesenicah je še tako, da vzlic temu, da imamo bolnico, zdravnika itd., da se vzlic temu marsikaj ne stori, kar bi se lahko. Prav s strani bolnice se polaga premalo pažnje na prva, izlečenja možna obolenja. Pri površnih preiskavah se bolniku niti ne pove kaj mu je. Bolezen se zasidra, ko so pa v pljučih kaverne, je že zamujeno. Marsikdo bi si rad privatno pomagal, toda od kje naj pa sredstva dobi? Pa tudi, če ima in si pritrga za zdravnika in zdravila, si s tem ne pomaga mnogo, ker je pri delu in v slabih stanovanjih nemogoče kljubovati z vsem in popolnim uspehom. — Liga za pobijanje jetike bo imela na Jesenicah lepo polje dela, čeprav ne bo mogla storiti teža, kar bi se moralo. Opozori in stalno lahko opozarja ljudi na važnost higijene in dragocečnost zdravljenja. In še nekaj ji bo morebiti mogoče: Obvarovati vsaj otroke pred belo kugo, jih poslati kam iz zadimljenega kraja pokrepiť.

Delavski šport.

S. K. »Svoboda« Maribor : S. K. »Olimp« Celje. Imenovana delavska kluba se v doglednem času srečata v Mariboru v prijateljski revanšni tekmi. Opozorjamo prijatelje športa na to izrazito delavsko športno prireditev. Igrišče in čas se še objavi.

Širite naš list!

MALA NAZNANILA.

Elektrotehnična delavnica PRATTES & TRABI, Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerno cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

LIPUŠ IGNAZ

mehanična delavnica za šivalne stroje in kolesa izdelava prvovrstna po najnižjih cenah.

MARIBOR, KOROŠKA CESTA 90.

ČITAJTE!

novi izišlo, socialno dramo Rudolfa Golouha

KRIZA.

Naroča se pri upravi »Delavske Politike« v Mariboru, Ruška cesta 5. Vsaka naša knjižnica, vsak naš čitatelj mora naročiti to našo najboljšo socialno dramo.

Poceni ure, zlatnino in srebrnino ter vsa v to stroko spadajoča popravila pri

Albertu Eccarius urar, Maribor, Slomškov trg 5

Vsi letni naročniki dobe **zastonj** 14 karatno originalno ameriškansko **zlato nalivno pero**

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled „Radio welt“. Naroča se Administration der „Radio welt“ Wien I. Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

V tekstilnem bazarju **Vetrinjska ulica št. 15** Maribor

se dobi pristno angleško sukno za obleke, plašče, svilo, platno itd. po najnižjih cenah. -- Oglejte si izložbe.

D. ROSINA Maribor, Vetrinjska ulica 26

nud najugodnejše nogavice, rokavice, čevlje, razne drobnine, vrvi, špago, papir, šolske potrebnosti parfumerijo, košare, igrače i. t. d.

Pristopajte k **ŠTAJERSKI HRANILNICI IN POSOJILNICI**

Delež po D. 100- Člane sprejema časopis Ljudska tiskarna, Sodna ulica št. 20 -:

OPOZORITE VAŠE ZNANCE, da jih hočem za vedno osvoboditi

neugodnega znojenja nog

pa če se je tudi to znojenje pojavilo v toplih letnih dnevih. To zdravljenje se ne vrši potom zdravljen, temveč je prav enostaven naravni postopek. Prosim, da priložite znamko za odgovor. --

J. LUSTIG, OSIJEK KREŽMINA UL. CA.

MARY SMOLNIKER modistinja **CELJE** (Palača I. hrv. štedionice)

Podružnica: Trbovlje II.

Priporoča se za izdelovanje vseh vrst otroških in damskih klobukov. — Velika izbira slamnikov, klobučinastih in žalnih klobukov itd.

Cene nizke!

Razglas.

Mestna občina mariborska odda restavracijo v kopališču na Mariborskem otoku za 3 leta v najem.

Interesenti se vabijo, da oddajo svoje pravilno kolekovane ponudbe na mestnem magistratu v roke g. župana najpozneje v soboto, dne 10. t. m. ob pol 12. uri. Ponudbi je priložiti potrdilo o kavciji v znesku Din 10.000.—, ki jo je vplačati pri mestni blagajni. Ponudbe pod 30.000 Din, kakor tudi prekasno vložene se ne vpoštevajo. Mestna občina si pridržuje pravico, oddati restavracijo brez ozira na višino ponujene najemnine.

Pogoji, kakor tudi vsa pojasnila se dobe vsak dan v mestnem gradbenem uradu, Frančiškanska ulica št. 8, soba št. 3, med 8. in 12 uro.

Mestni magistrat mariborski.

Pozor birmanci!

Konfekcijska trgovina **Žiga Weiss** Celje-Gaberje 3 (v hiši g. Plevčak)

priporoča raznovrstne zgotovljene obleke v vsaki velikosti in po najnižji ceni že od 100 Din naprej. Lastno izdelovanje oblek po meri in najnovejšem kroju. — Oglejte si pred nakupom našo zalogo!

Pridobivajte naročnike za „Delavsko Politiko!“

GRAUERT TVORNICA STROJEVA D. D. GENERALNO ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE OSIJEK I. KREŽMINA ULICA 13.

Naj takoj javijo

svoje natančne naslove one osebe, katere žele, da jih naučimo lepo, čisto in lahko domačo obrt, pa da si s tem pridobije stalen in posebno dobičkanosen postranski zaslužek. Javijo se naj samo oni, kateri razpolagajo z vsoto najmanj Din 3650.—, da si lahko nabavijo za to potreben stroj. Pouk je brezplačen, zaslužek 10—12 Din na uro. Materijal za izdelavo dajemo mi. Poleg za privatna naročila more vsakdo izdelovati tudi za našo tvrdko, ker mi smo pripravljene vsak čas v gotovem denarju prevzeti vsakršno količino izdelane robe, za kar jamčimo tudi pisмено. Za odgovor priložite znamko.

GRAUERT TVORNICA STROJEVA D. D. GENERALNO ZASTUPSTVO I SKLADIŠTE OSIJEK I. KREŽMINA ULICA 13.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon šte. 2324.